

Fornminnen i Sörbyskogen

Forntida odling och sentida skogsbruk

Arkeologisk utredning etapp 1

Örebro 181:1 och 285
Almby 11:67
Örebro
Närke

Örjan Hermodsson

Fornminnen i Sörbyskogen

Forntida odling och sentida skogsbruk

Arkeologisk utredning etapp 1

Örebro 181:1 och 285

Almby 11:67

Örebro

Närke

Örjan Hermodsson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2011

Omslagsfoto: *Utsikt åt väster från norra delen av område med fossil åkermark.*

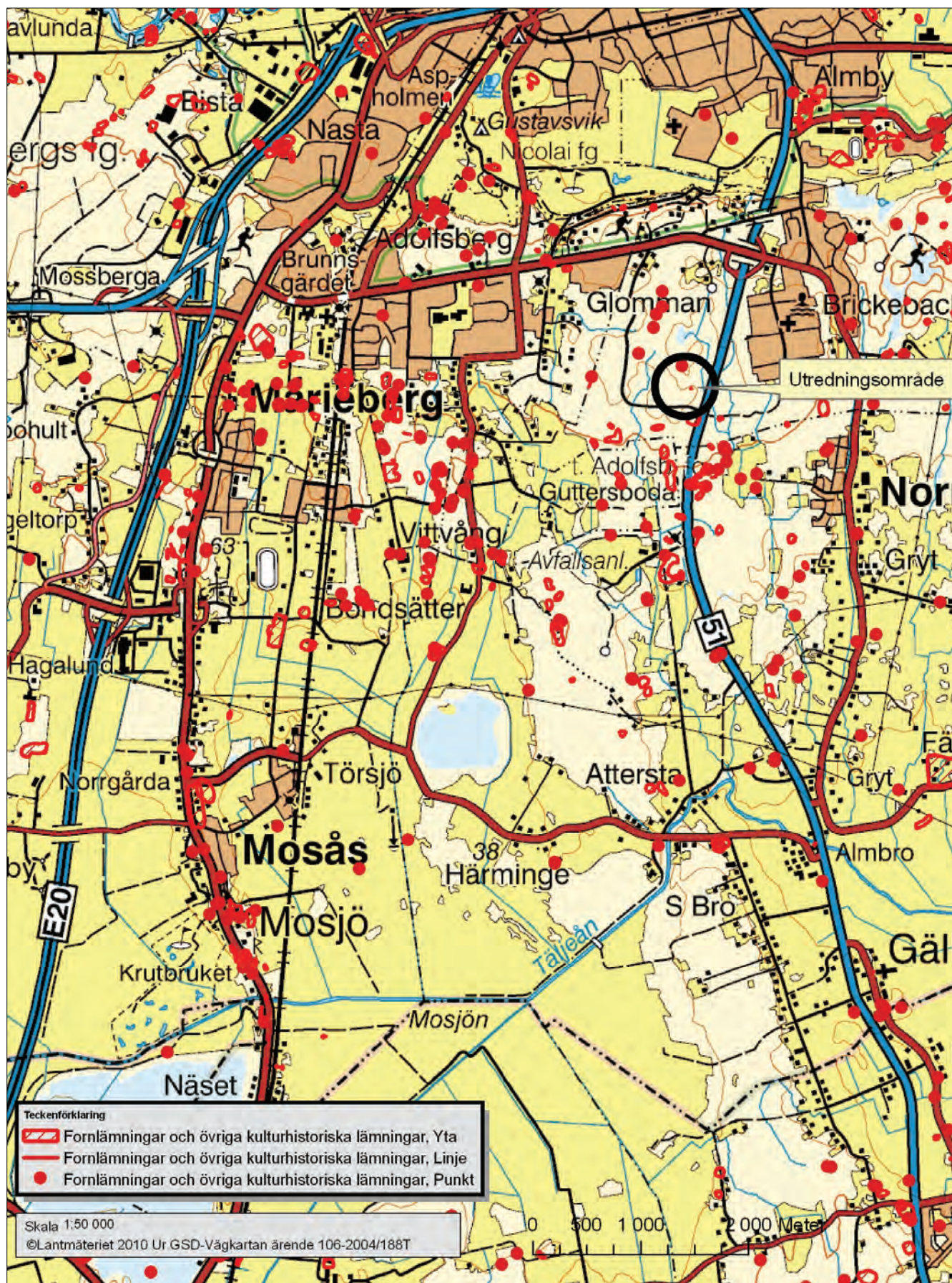
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN 978-91-7453-049-0

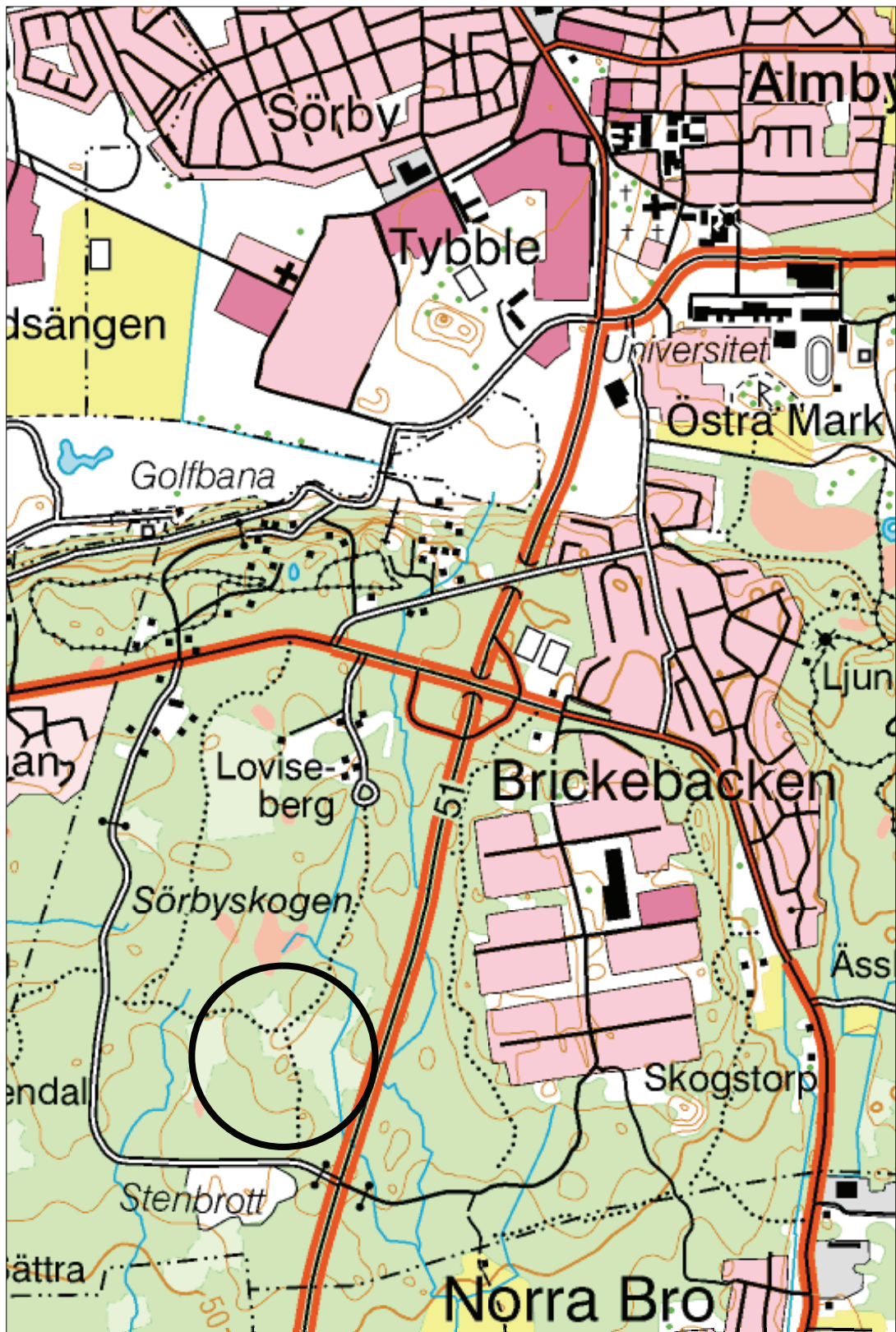
Tryck: Just Nu, Västerås 2011.

Innehåll

Inledning.....	6
Målsättning och metod	6
Topografi och fornlämningsmiljö	8
Naturgeografi.....	8
Fornlämningsmiljö.....	9
Genomförande	10
Undersökningsresultat.....	11
Beskrivning av de registrerade lämningarna	13
Tidigare registrerade och nu reviderade	13
Nyregistrerade	14
Tolkning och utvärdering	21
Kulturhistoria	21
Problematik.....	25
Sammanfattning.....	27
Referenser.....	28
Kart- och arkivmaterial	28
Litteratur.....	28
Tekniska och administrativa uppgifter	28

Figur 1. Utredningsområdets läge och fornlämningsbilden söder om Örebro, inlagd på underlagskarta för uppdraget.

Figur 2. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring. Utdrag ur den digitala terrängkartan. Skala 1:30 000.

Inledning

Under sommaren 2010 fick Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) i uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län att utföra en arkeologisk utredning etapp 1, av ett område i sydligaste delen av Almby socken. Området kallas Sörbyskogen och ligger ca 3 km söder om Örebro. Sedan tidigare finns i södra kanten av den berörda markytan en bergtäkt som tillhör Örebro kommun. Kommunen planerar att utvidga nyttjandet av bergtäkten. Länsstyrelsen har i samråd meddelat kommunen att tidigare okända fornlämningar kan finnas i området och att detta därför behöver bli föremål för en särskild arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Den planerade utvidgningen av bergtäkten omfattar ett ca 22 hektar stort område (*figur 1, 2 och 8*).

Enligt länsstyrelsens förfrågningsunderlag är syftet med utredningen, etapp 1, att utröna förekomsten av fasta fornlämningar inom utredningsområdet, men även att bidra till den allmänna kunskapsuppbyggnaden av arkeologin i Örebro län.

Målsättning och metod

I linje med det av Länsstyrelsen uppställda syftet var målsättningen för utredningen att ta reda på om det finns några okända fornlämningar eller övriga kulturlämningar inom området. Vidare har resultaten utvärderats för att på så sätt kunna öka de arkeologiska kunskaperna inom länet.

Förberedande studier

De huvudsakliga förberedelserna omfattade analys av de historiska kartorna. Vidare studerades de tidigare registrerade fornminnena i omgivningarna, för att på så sätt skapa en uppfattning om möjliga nyfynd genom inventeringen. Relevant litteratur har utnyttjats främst för utvärderingen av det arkeologiska resultatet.

Fältinventering

Vid fältinventeringen deltog Örjan Hermodsson (projektledare) och Ronnie Jensen. Det bedömdes vara fördelaktigt att två, avseende inventering erfarna, personer deltog i arbetet för att höja kvalitén när det gäller bedömningar och tolkningar av påträffade lämningar. Genom att ömsesidigt kunna stämma av resultaten efter hand i fält höjs kvaliteten på genomförandet av fältarbetet.

Lämningarna mättes in med GPS-baserade fältdatorer och beskrevs enligt Riksantikvarieämbetets praxis med hjälp av ArcPad med registreringsapplikationen Fält-GIS (*figur 3 och 4*). Moderna kartor och rektifierade historiska kartor utnyttjades som underlag för inventeringen. Kartunderlaget är viktigt när det gäller lägesbestämningar, men även för möjligheterna att hitta lämningar. För att fornlämningsmiljön ska kunna bedömas bättre kan det också vara nödvändigt att studera större kartavsnitt.

Utredningen utfördes genom okulär fältbesiktning och dokumentation i form av beskrivningar och fotografering. Ett rikt digitalt bildmaterial producerades under fältarbetet, som delvis redovisas i rapporten.

Figur 3. Registrering av vall med röjningssten med hjälp av fältdator. Foto: Ronnie Jensen 2010.

Figur 4. Registrering av stensättning med hjälp av fältdator. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Topografi och fornlämningsmiljö

Naturgeografi

Landskapet inom utredningsområdet är lätt kuperat, höjdnivån varierar mellan drygt 55 och 65 m ö.h. En kontroll av SGU:s (Sveriges Geologiska undersökningar) digitala jordartskarta visar att markerna täcks av morän med mindre inslag av berg i dagen. Vid fältinventeringen konstaterades att större delen av terrängen är varierad mellan blockiga och stenfria marker med grusig eller sandig yta (figur 5). Mindre vattendrag löper i nord-sydlig riktning inom eller i anslutning till de östra och västra delarna. Särskilt i öster är marken mycket sank och svårframkomlig (figur 6). I söder gränsar området till deponi för bergtäkt (figur 7).

Figur 5. Småblockig moränmark som varit åkermark en gång i tiden. På bilden syns ett träd som markerats med ett plastband. Bandet fungerar som en avgränsning av ett större vid utredningen registrerat område med fossil åkermark. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Figur 6. Sankmark med tät vegetation i utredningsområdets östra del. Foto: Ronnie Jensen 2010.

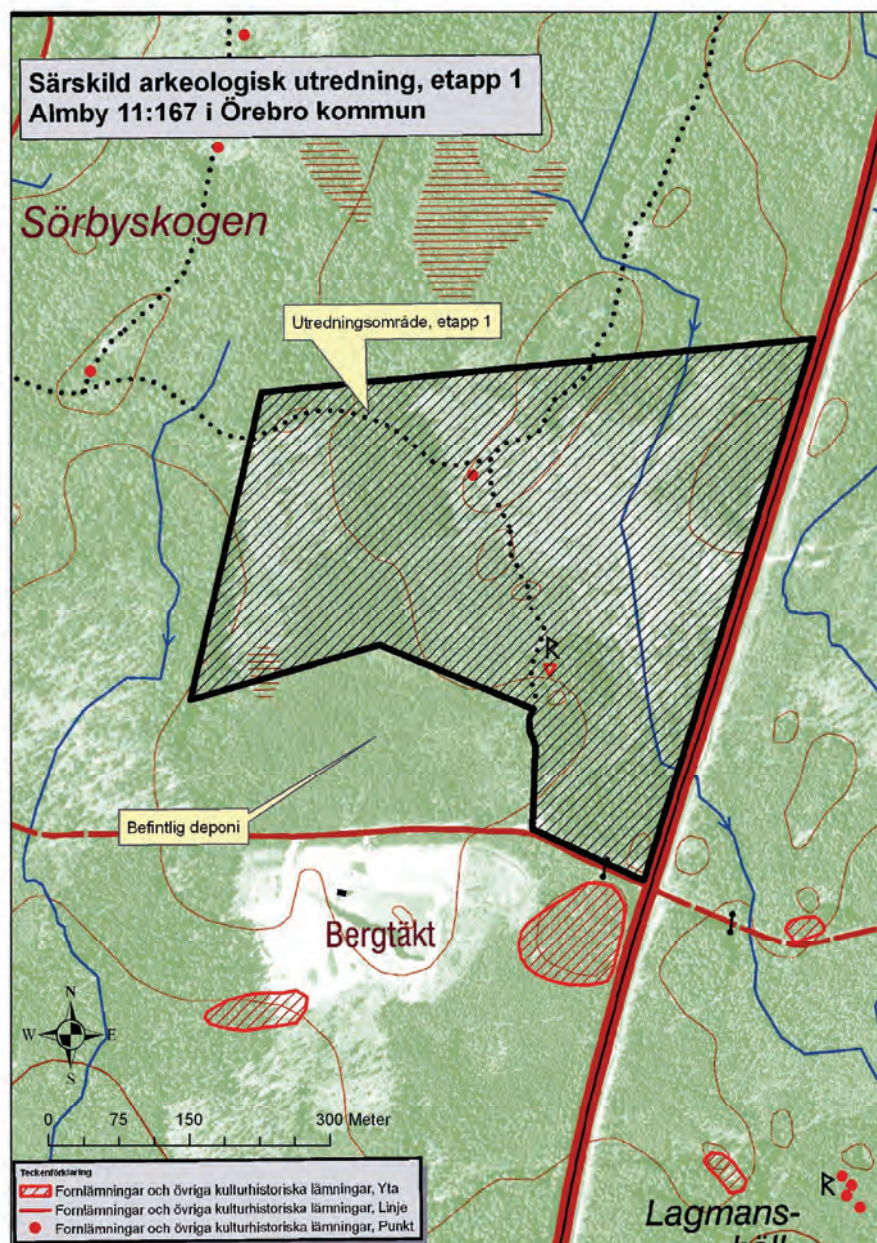

Figur 7. I förgrunden utbreder sig den fossila åkermarken, som i bakgrunden sannolikt överlagras av den befintliga deponin för bergtäkten. Foto: Ronnie Jensen 2010.

Fornlämningsmiljö

Sedan tidigare var inom områdets sydöstra del en fornlämning i form av en triangulär stensättning registrerad (förhistorisk grav, Örebro 181:1). Det framgick av beskrivningen att det i området kring stensättningen förekommer röjningsrösen (i första hand lämningar efter forna tiders odling) och en vall av röjningssten. I markerna söder om utredningsområdet finns ett flertal områden med röjningsrösen. En kolbotten efter resmila (Örebro 285) var registrerad i utredningsområdets norra del genom det av Skogsstyrelsen initierade projektet Skog & Historia (*figur 8*).

Närmast söder om utredningsområdet är Örebro 298, 301 och 80:1, som i FMIS (Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesinformationssystem) är registrerade som fossil åkermark med röjningsrösen. Ungefär 500 m sydöst om bergtäkten finns några förhistoriska gravar (Gällersta 51:1–4). Utmed en stig väster och norr om det berörda området finns fem ristningar inhuggna i berghäll och stenar. De har årtal från 1920- och 1930-talen inhuggna. Det finns en uppgift i en av beskrivningarna (Örebro 98:1) att enligt ortsbefolkningen har ristningen utförts av en stenhuggare, som var intagen på arbetsinrättningen ”Träffen”.

Figur 8. Utredningsområdet med den tidigare kända fornlämningsbilden inlagd på en underlagskarta för uppdraget.

Genomförande

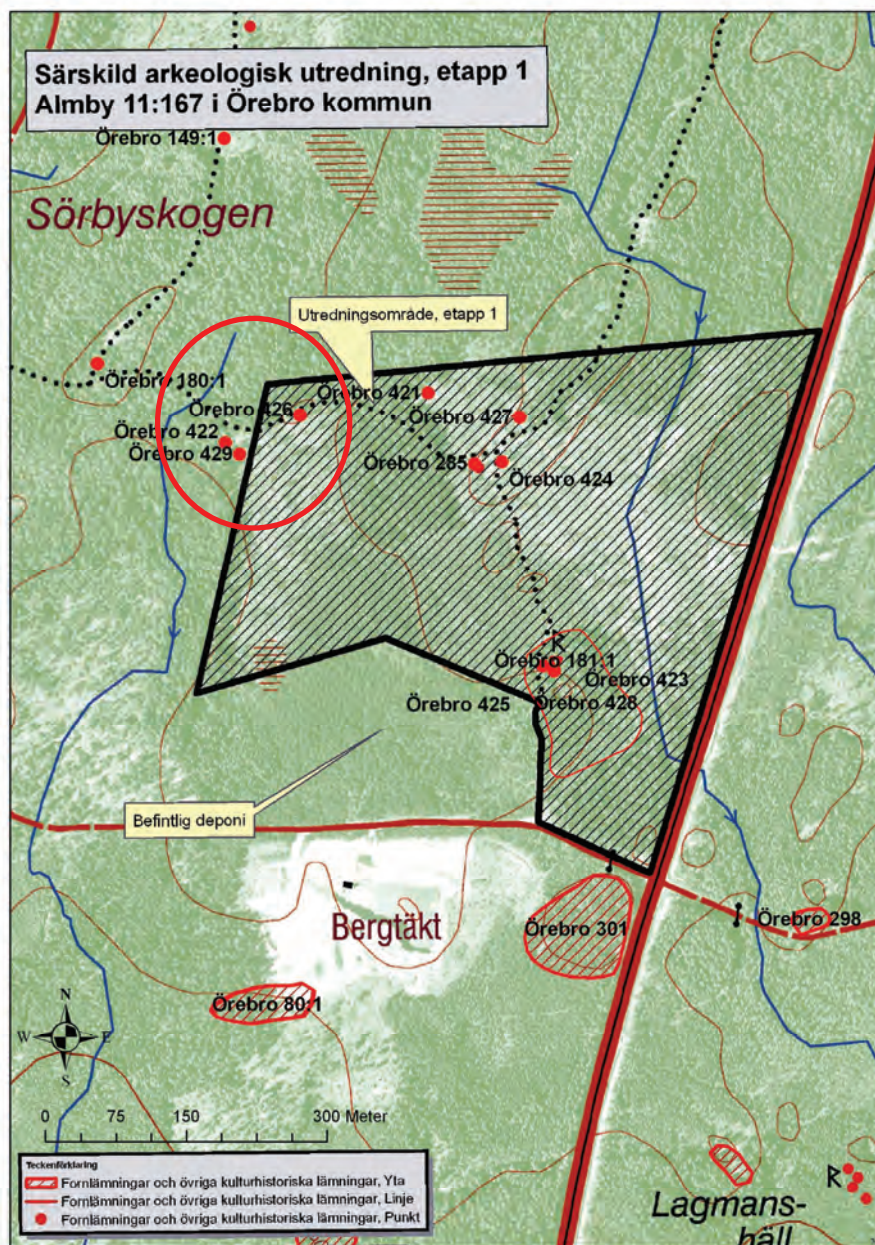
Fältarbetet genomfördes under två dagar den 1 och 2 september 2010. Den 6 oktober informerade vi Örebro kommun och Länsstyrelsen i Örebro län vid ett möte i kommunhuset.

Vid fältinventeringen påträffades ett flertal fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar. De dokumenterade lokalerna har genom FMIS registreringsklient förts in direkt i FMIS. Resultatet finns därigenom redan tillgängligt för Örebro kommun och Länsstyrelsen.

Undersökningsresultat

Det mest omfattande och anmärkningsvärda fyndet vid fältinventeringen är ett större område med fossil åkermark (Örebro 428), som omger den tidigare kända triangulära stensättningen. Detta bekräftade vad som antytts i den tidigare beskrivningen av stensättningen. Området innehåller, som framgår av beskrivningen nedan, 30 röjningsrösen och en vall med röjningssten inom ett område med fossila odlingsytor. Vidare registrerades intill den tidigare kända stensättningen ytterligare två stensättningar (Örebro 423 och 425). I områdets norra del påträffades, nära den tidigare kända kolbotten, en grund efter kolarkoja (Örebro 424). Två sentida lämningar efter kojor (Örebro 421 och 427) och tre täktgropar (Örebro 422, 426 och 429) mättes in i områdets norra del och i anslutning till den nordvästra delen. De nyfunna och tidigare kända lokalerna redovisas nedan på karta (*figur 9*) och i form av beskrivningar.

Vid fältinventeringen försökte vi lokalisera lämpliga lägen för förhistoriska boplatser. I den nordvästliga delen av området finns ett sådant läge (markerat med en ring i *figur 9*). Här handlar det i första hand om möjliga boplatser av stenålderstyp. Indikationer för en boplatser är den blockfria terrängen, sandig mark, den svaga sluttningen och framförallt ett strategiskt läge i relation till en strandlinje på ca 55 m över nuvarande. Denna höjdnivå kan kopplas till strandbundna boplatser i Närke från mesolitisk tid (ca 5 500–5 300 f.Kr.). (Karlsson & Risberg 1997:53.) Huruvida det finns boplatseytor inom detta område kan först avgöras efter provgrävning vid en etapp 2-utredning.

Figur 9. Utredningsområdet med den nya fornlämningsbilden inlagd på en underlagskarta för ärendet. Område med läge för boplatz är markerat med röd ring.

Beskrivning av de registrerade lämningarna

Tidigare registrerade och nu reviderade

Örebro 181:1

Beskrivning: Stensättning, triangulär, 6 m i sida (hörnen i VNV, ÖNÖ och S) och 0,2 m hög. Övertorvad med i ytan enstaka stenar, 0,1–0,3 m stora. Kantkedja, 0,1–0,2 m h, av 0,3–0,9 m långa stenar (möjligen är den Ö sidan svagt insvängd). Hörnstenar i ÖNÖ och VNV, den förra 0,35 m hög och 0,65×0,5 m stor, den i VNV 0,2 m hög och 0,55×0,45 m stor. Hörnstenen i S tycks vara borttagen. I omgivningen är flera stensättningar, enstaka röjningsrösen och 20 m NNÖ om stensättningen är en stenvall av röjningsstenar (se egna registerposter för dessa).

Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning.

Figur 10. Örebro 181:1. Den triangulära stensättningen ungefär från söder. Foto: Ronnie Jensen 2010.

Örebro 285

Beskrivning: Kolbotten efter resmila, rund, ca 12,5 m i diameter och 0,4 m hög, med delvis tydlig ränna runt kanten.

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Nyregistrerade

Örebro 421

Beskrivning: Husgrund från sen tid, ca 5×4 m (NNV–SSÖ). Murkande syllstockar. I övrigt klen rundvirke och nedfallna plankpartier från väggarna. Rester efter armerad plastpressning ligger i grunden. I grunden är en härd, rundad, ca 0,8 m i diameter, kantad av 0,2–0,25 m stora stenar.

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Figur 11. Örebro 421. Lämning efter koja ungefär från söder. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Örebro 422

Beskrivning: Tåktgrop, oregelbundet rundad, 3,5–4 m i diameter och 1 m djup. Bottenpartiet något vattenförande vid besiktningen. V kanten tangeras av stig (NNÖ–SSV).

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Örebro 423

Beskrivning: Stensättning (?), rundad, 1,5 m i diameter och intill 0,2 m hög. Övertorvad (möjligen ursprungligen fri fyllning) med i kanten enstaka stenar, 0,25 m stora. Belägen ca 2 m VSV om den triangulära stensättningen Örebro 181:1. Dock något osäker p.g.a. intilliggande röjningsrösen.

Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning.

Örebro 424

Beskrivning: Grund efter kolarkoja, 3,5×2,5 m (NNV-SSÖ). I NNV är ett kraftigt spisröse, 2,5×1,8 m stort och 0,4 m högt av 0,25–0,7 m stora stenar. Parallellt med kojgrunden, intill och VSV om denna, är en källargrop, 2,5 m lång (NNV-SSÖ), 0,6–1,3 m bred och intill 0,45 m djup.

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Figur 12. Örebro 424. Det kraftiga spisröset i grunden efter kolarkojan ungefär från söder. Foto Ronnie Jensen 2010.

Örebro 425

Beskrivning: Stensättning (?), närmast rund, 2–2,5 m i diameter och 0,15–0,2 m hög. Övertorvad (möjligen ursprungligen fri fyllning) med i ytan ett flertal kännbara stenar samt i kanten enstaka synliga stenar, 0,15–0,3 m stora. Flack yta. Något osäker p.g.a. intilliggande röjningsrösen.

Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning.

Örebro 426

Beskrivning: Täkt, 5 m i diameter och 1 m djup. Igenväxt, med enstaka stenar i ytan.

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Örebro 427

Beskrivning: Lämning efter koja, 3,5×2 m (VNV–ÖSÖ), bestående av brädrester. Stadgad i ÖSÖ av en gran och en björk. 1 m SSV om kojgrunden är en sentida härd, 0,6 m diameter.

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Figur 13. Örebro 427. Lämning efter koja med eldstad ungefär från söder. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Örebro 428

Beskrivning: Fossil åker, bestående av ett röjningsröseområde (150×80–115 m (NNV–SSÖ)). Inom området är 30 röjningsrösen och 1 vall med röjningssten. Ca 27 röjningsrösen är runda, 3–8 m diameter och 0,2–1 m höga, av 0,1–0,8 m st stenar. Många är upplagda mot block, 1–3 m stora och 0,5–1,2 m höga. Ett röjningsröse har i mitten en grop, 0,5 m i diameter och 0,2 m djup. Ca tre röjningsrösen är ovala, 9×7 m

(ÖNÖ–VSV), 8×5 m (VNV–ÖSÖ) samt 3×2,5 m (VNV–ÖSÖ) och 0,2–1 m höga, av 0,1–0,8 m stora stenar. I ett ingår flera block, 1×0,3–0,5 m stora och 0,5–0,7 m höga. Samtliga röjningsrösen är övermossade, varav många kraftigt.

Vallen av röjningssten (*figur 19 och 20*), belägen i områdets norra del, är 12 m lång (svagt bågformad i Ö–V), 4 m bred och 0,6 m hög, av 0,1–0,3 m stora stenar. I Ö är ett block, 2×1 m (NV–SÖ) och 1 m högt. Kraftigt övermossat. Kan ha haft en särskild funktion. Röjning av boplatsyta?

Antikvarisk bedömning: Fast fornlämning.

Figur 14. Örebro 428. Ett av de största röjningsrösen, beläget i områdets södra del. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Figur 15. Örebro 428. Röjningsröse i områdets mellersta och sydsydvästra del. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Figur 16. Örebro 428. Röjningsröse i områdets mellersta del åt östnordöst. Foto. Örjan Hermodsson 2010.

Figur 17. Örebro 428. Ett kraftigt välvt ränningsröse i områdets nordöstra del. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Figur 18. Örebro 428. Här har ränningssten lagts på och i kanten av ett större block. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Figur 19. Örebro 428. I förgrunden är en större röjd yta som begränsas åt norr av en stenvall. Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Figur 20. Örebro 428. Vall med rijningssten från öster. Foto: Ronnie Jensen 2010.

Örebro 429

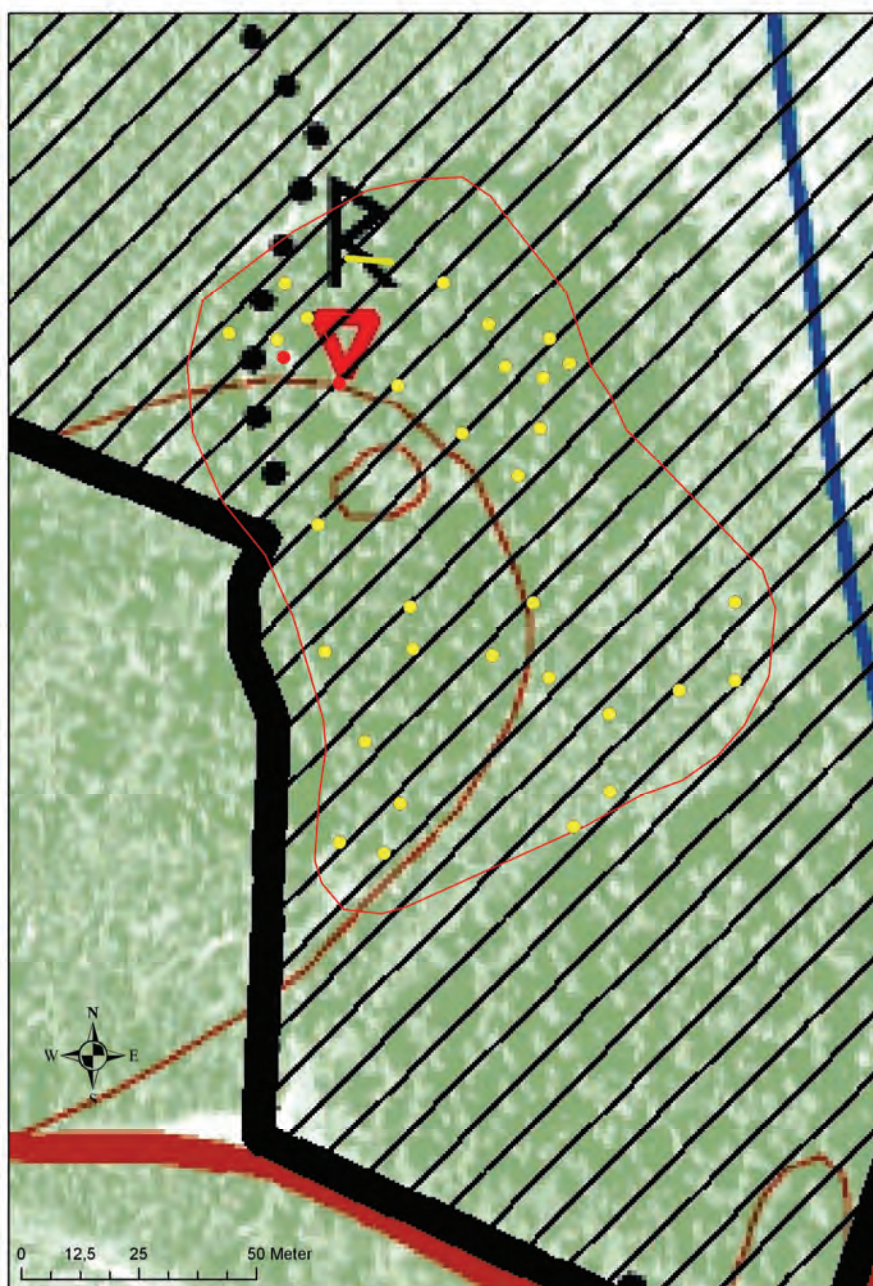
Beskrivning: Tåktgrop, 3 m i diameter och 1 m djup. Enstaka stenar i ytan.

Antikvarisk bedömning: Övrig kulturhistorisk lämning.

Tolkning och utvärdering

Kulturhistoria

De äldsta kända spåren av människor inom utredningsområdet är de förhistoriska gravarna och kanske den till dessa anslutande fossila åkermarken. Vid fältinventeringen karterades röjningsröseena inom detta fornlämningskomplex. Intressant är att närmare analysera resultatet av karteringen (*figur 21*).

Figur 21. Röjningsröseenas utbredning inom den fossila åkermarken inom fornlämnning Örebro 428. Röjningsröseena är markerade med gul prick och vällen med röjningssten med gul linje. Den röda triangeln är den triangulära stensättningen kraftigt uppförstorad. De röda prickarna indikerar de runda stensättningarna.

Fördelningen av röjningsrösena indikerar var själva odlingsytorna legat. Det större området i sydöstra delen är en sådan lämplig yta. Det större öppna området i norr i anslutning till vallen med röjningssten och den triangulära stensättningen bör ha varit en odlings- eller möjligen en boplatsyta.

Ca 1 km söder om Sörbyskog utförde KM under perioden juni–augusti 2008 en arkeologisk förundersökning och en särskild arkeologisk undersökning inom fornlämningslokalen Gällersta 39:1 vid Attersta. Undersökningarna omfattade en förundersökning av fossil åkermark, samt särskilda undersökningar av en förhistorisk skärvestenshöj och en medeltida gårdsanläggning i anslutning till den fossila åkermarken. Det visade sig att den fossila åkermarken, bestående främst av röjningsrösen, avspeglar en tidsperiod på mer än tusen år. Den äldsta fasen är från början av romersk järnålder (Kr.f.). Det förefaller som att den intensivaste brukningsperioden var under vikingatid och fram i tidig medeltid. Efter 1400-talet finns inga dateringar (Bless Karlson m.fl. 2010, manus). Liknande resultat när det gäller brukningstiden av de fossila åkermarkerna med röjningsrösen finns även från andra håll i Örebrotrakten (Westin 2006:15). Anledningen till att det ofta finns flera röjningsröseområden inom ett begränsat landskapsavsnitt kan vara att odlingen skedde på moränjordar som hade en kort brukningstid, de blev lätt urlakade. Därför tvingades människorna till ett växelbruk, där vissa åkermarker låg i träda.

Resultaten från Attersta indikerar från vilken tid den fossila åkermarken och gravarna vid bergtäkten kan vara ifrån. Utnyttjandet av området alltsedan 1700-talet fram till idag kan tolkas genom de historiska kartorna. Den äldsta tillgängliga kartan från år 1768 visar att området då var skogbevuxen utmark. Det tillhörde i huvudsak Sörby i Alby socken. En mindre del i öster låg på Tybble mark. Markerna låg då i den sydligaste delen av Alby socken på gränsen mot Gällersta socken (*figur 22*). Denna del av Alby socken har uppenbarligen brukats extensivt. I sydvästra hörnet av kartutsnittet finns en yta som benämns hage, mark upplåten för betande boskap. I norra delen av kartan ligger ”Brännkärrret”. Namnet visar att man troligen under historisk tid här har bedrivit svedjebruk. Sådan typ av odling bedrevs som komplement till det intensiva bynära åkerbruket. Sannolikt har även skogsbruk förekommit. Kanske är den under avsnittet *Fornlämningsmiljö* beskrivna lämningen efter en kolmila från denna tid.

Figur 22. Utsnitt av 1768 års karta över Sörby, Alby socken, Närke.

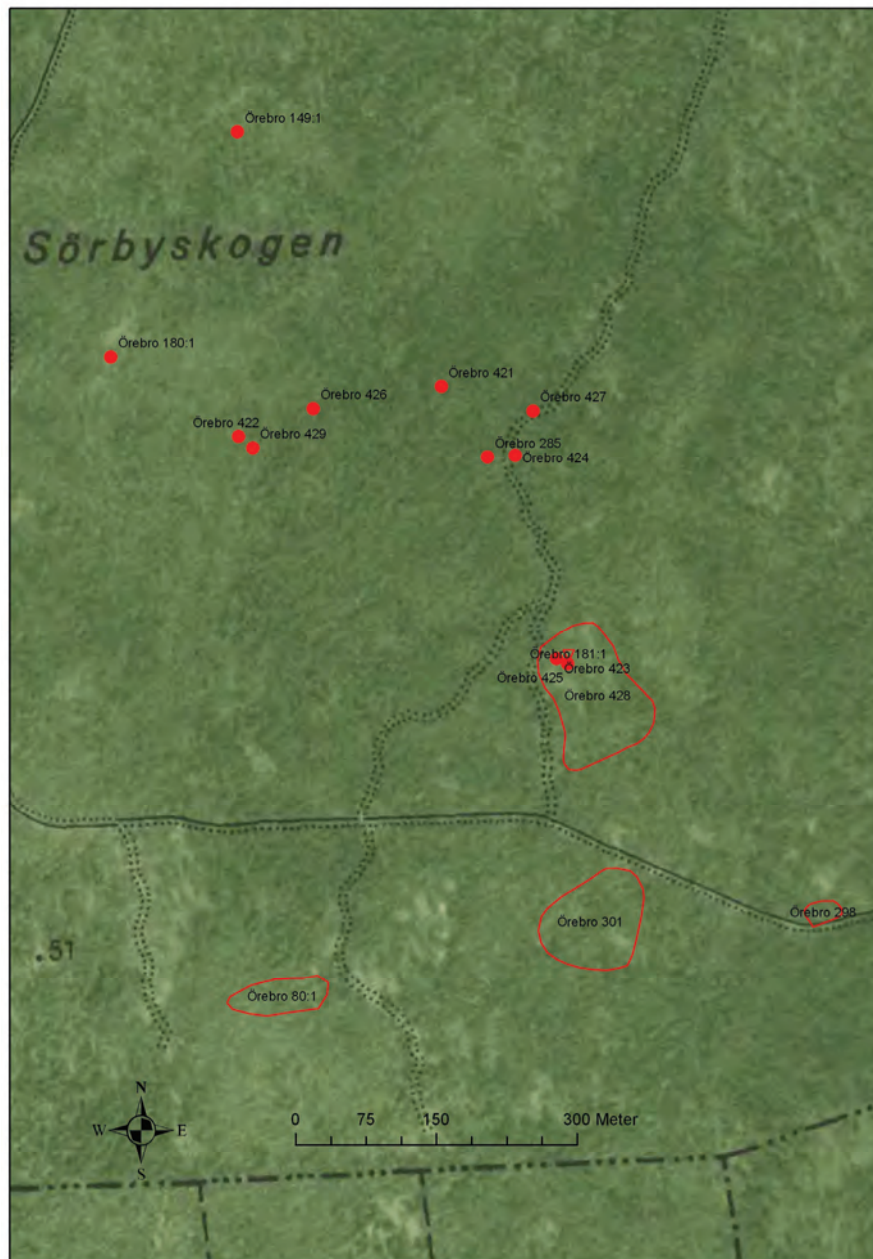
Nästa kartgeneration är den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (figur 23). Markanvändningen inom området verkar vara oförändrad sedan år 1768. Gränsen mellan Tybble i Alby socken och Norra Bro i Gällersta socken har emellertid justerats något.

Den ekonomiska kartan från år 1955 visar likaledes ingen bebyggelse inom denna trakt (figur 24). Däremot finns ett antal vägar, som torde kunna tolkas som att området fått en ny betydelse som genomfartsbygd. Jag utgår här ifrån att inga betydande vägar funnits, som ej återgivits på de äldre kartorna. Ett vittnesbörd från nyttjandet av vägarna i området är de sentida risningarna som uppträder längs en av dem (se ovan under *Fornlämningsmiljö*). Kanske är det etablerandet av ny bebyggelse i omgivningarna som skapat behov av nya vägar. En annan möjlighet är att skogsbruket blivit mer

betydelsefullt. Kolmilan (Örebro 285) kan först ha anlagts eller huvudsakligen varit i bruk under slutet av 1800-talet eller under tidigt 1900-tal. Att det finns en brukningsväg som löper just i anslutning till den gamla milan stödjer en sådan tolkning. Nästa steg i den historiska utvecklingen är etablerandet av bergtäkten i södra kanten av området.

Figur 23. Utsnitt av den häradsökonomiska kartan från åren 1864–1867.

Figur 24. Utsnitt av den ekonomiska kartan från år 1955.

Problematik

Vid den arkeologiska utredningen konstaterades hur bevarandet av de arkeologiska lämningarna hotas genom den omfattande bergtäkten och deponierna från denna. Situationen för det nyregistrerade området med fossil åkermark (Örebro 428) är problematisk. Det visade sig att flera av röjningsrösen delvis är överlagrade av deponimassor (figur 25–26).

Figur 25. Örebro 428. Ett större röjningsröse som i kanten är överlagrat av deponimassor.
Foto: Ronnie Jensen 2010.

Figur 26. Örebro 428. Delvis täckt röjningsröse genom deponimassor från bergtäkten.
Foto: Örjan Hermodsson 2010.

Såsom beskrevs under avsnittet *Fornlämningsmiljö* finns ytterligare områden med fossil åkermark i anslutning till bergtäkten. Örebro 80:1 ser ut att ligga illa till för att uttraderas av täktverksamheten. Det kan rekommenderas att en arkeologisk besiktning görs här.

Sammanfattning

Under september 2010 genomförde Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen en arkeologisk utredning etapp 1 inom Sörbyskogen, belägen ca 3 km söder om Örebro. Utredningen genomfördes på uppdrag av Örebro kommun, som önskar utvidga en bergtäkt i området. Uppdraget beställdes genom Länsstyrelsen i Örebro län. Inom utredningsområdet var sedan tidigare en triangulär stensättning och en kolbotten efter resmilla registrerade. Fältinventeringen resulterade i fynd av ett större område med fossil åkermark, bestående av bl.a. röjningsrösen, som omger den triangulära stensättningen. Vidare påträffades en grund efter kolarkoja nära den ovan nämnda kolbotten. I området registrerades även två andra lämningar efter sentida kojor och några täktgropar. Dessutom aviserades ett möjligt boplatsläge. Resultaten från arkeologiska undersökningar i Örebrotrakten visar att fossil åkermark av den nyfunna typen tillhör tidskedet äldre järnålder–tidig medeltid (Kr.f.–1400-talet e.Kr.). Den kan kopplas till en slags extensiv odling. På grundval av forn- och de övriga kulturlämningar samt de historiska kartorna är en översiktlig tolkning möjlig av utvecklingen inom det berörda landskapsavsnittet. Trots dess nuvarande karaktär som skogsmark har odling bedrivits i olika former under ett tidsskede som sannolikt omfattar minst två tusen år. Det har även haft betydelse för skogsbruk och kommunikation.

En kartering utfördes av den fossila åkermarken. Vidare gjordes en omfattande fotodokumentation. Detta har skapat underlag för en fördjupad analys av bygdens historia. Tyvärr kunde även konstateras att det finns problem med att förena bergtäkten med ett bevarande av de kulturhistoriska lämningarna.

Figur 27. Vid en fältinventering görs ibland överraskande fynd. Foto: Ronnie Jensen 2010.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

S2-27:3, Almby socken, Sörby nr 1–5, Delning av skog, 1768, Lantmäteristyrelsen.

Häradsekonomiska kartan, J112-65-1, Mosås, 1864–67, Rikets allmänna kartverk.

Ekonomiska kartan, J133-10f3d57, Brickebacken, 1955, Rikets allmänna kartverk.

Litteratur

Bless Karlsen, K., Nylén, A., Arnberg, A., Ros, J., och Anttila, K. 2010, Attersta. Fossil åkermark, skärvstenschög och medeltida gård, *Kulturmiljövård Mälardalen Rapport 2010:15*. Manus.

Karlsson, S., & Risberg, J. 1997. Holocen miljöhistoria i centrala Närke, *UV Stockholm, Rapport 1997:38*. Stockholm.

Westin, Å. 2006. Hemligheter ruvar under äldre åkermark. *Årsbok 2006 Blick för Bergslagen*, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Bergslagen. Örebro.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	10062
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-24033-2009, 2010-05-06
<i>Undersökningsperiod:</i>	September 2010
<i>Arkeologtimmar:</i>	32 timmar
<i>Exploateringsyta:</i>	22 hektar
<i>Personal:</i>	Örjan Hermodsson och Ronnie Jensen
<i>Belägenhet:</i>	Almby 11:67, Almby socken
<i>Ekonomisk karta:</i>	10F 3d
<i>Koordinatsystem:</i>	SweRef 99 TM
<i>Inmätningmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	61 digitala foton. Förvaras på KM